

Kroniek van een onmogelijke weg

Koen Tachelet over de crisissen en paradoxen van een gezelschap in volle transformatie

Ik vond het heel moeilijk om goed naar *Ten Oorlog* te kijken, en ik denk dat ik niet de enige was. Er zat iets in de weg. De communicatie over dit 'event' was van bij aanvang onzuiver, en werd dat steeds meer naarmate de 'accidenten' zich opstapelden: het weggaan van drie koningen, de schaalvergroting van het gezelschap, de uitgestelde première, de roddels en de hype. De theaterliefhebber die als buitenstaander het traject rond *Ten Oorlog* gedurende twee jaar heeft gevolgd, werd op het einde geconfronteerd met een op hol geslagen mediacircus waarin het theater nog nooit zo in het brandpunt van de belangstelling stond. Alleen: om de verkeerde redenen: gebroken rug, gebroken hart, gebroken vertrouwen. Na de val van Els Dottermans tijdens de eerste try-out van de marathon, stonden drie cameraplougen te dringen voor een interview. Het theater had – eindelijk – nieuwswaarde gekregen.

Aan de recensies was te merken dat ook de theaterkritiek het moeilijk had gehad om goed te kijken. Oppervlakkig pro, oppervlakkig contra. Broodjes in de pauze, groot applaus en waar bleven de ministers? Dit soort banaliteiten gaf de indruk dat er nauwelijks nog iets te vertellen was. Lang voor de eigenlijke première was *Ten Oorlog* ontstaan als een virtuele voorstelling in katernen van kranten, bijlagen en opiniestukken. Door *Ten Oorlog* vroegtijdig tot een evenement uit te roepen, had de pers een monster gecreëerd dat niet meer te temmen was. Een werkelijkheid op zich, die diende als verantwoording voor hun kritische bedenkingen. 'Ten Oorlog is nog steeds het evenement waarop iedereen had gehoopt,' vatte De Morgen haar oordeel samen. Het legt de vinger op

Hoewel we in groep leefden, vormden we geen groep: edelstenen kun je niet vermengen. Zelfs in een juweel behoudt elke diamant zijn eigen schittering.

Peter Verhelst, *De Kleurenvanger*

de wonde. Waarom zouden wij moeten hopen op een evenement in een tijd dat Music Hall en co met gretige vingers elk beschikbaar podium naar zich toehalen? Maar erger nog dan dat: aan de meeste recensies viel af te lezen dat niet de voorstelling zelf, maar de eigen verwachtingen ten aanzien van *Ten Oorlog* werden gerecenseerd.

Natuurlijk hebben ook de makers boter op het hoofd. Anderhalf jaar uit de publiciteit verdwijnen geeft voeding aan het spook der vergetelheid. Er moest gesproken worden over dit project, met het oog op tienduizenden te verkopen kaartjes. En wanneer de dramaturgen, de regisseur, de bewerkster en de acteurs hun intenties uitgesproken hadden en de première nog op zich liet wachten, met andere woorden wanneer de intenties van de makers niet konden getoetst worden aan een voorstelling, gingen de verwachtingen rond *Ten Oorlog* een eigen leven leiden, waarop de makers geen vat meer hadden. Dat is, denk ik, de kern van de problematische verhouding tussen *Ten Oorlog* en de pers. Makers worden losgekoppeld van hun intenties, zodat hun intenties vervangen worden door verwachtingen en een volkomen artificieel ijkpunt ontstaat, dat ver afstaat van het eigenlijke artistieke traject.

'Ik heb nooit een evenement willen maken, ik heb een verhaal willen vertellen,' was het eerste dat Luk Perceval van het hart moest.

'Wat heet succes? Dat er geapplaudiseerd wordt voor je ook maar een beweging hebt uitgevoerd? Dat alleen het uitspreken van je naam al leidt tot ademnood? Nonsens. Succes is dat je zowel de geest als het lichaam van je aanbidder oppeuzelt.' – Peter Verhelst, *De Kleurenvanger*.

Je aanbidder oppeuzelen. Het impliceert winst en verlies: de winst van het eenworden, en tegelijk het verlies van het verdwijnen. Steeds meer versmelten met wat je voor ogen hebt, en parallel daarmee: steeds meer sporen van vernietiging. Dat dubbele gevoel loopt als een kwetsbare, lichtrode draad doorheen de acht gesprekken, in totaal ruim vijftien uur, die ik had met zes makers van *Ten Oorlog*: regisseur Luk Perceval, bewerkster Tom Lanoye, en de acteurs Els Ingeborg Smits, Jan Declair, Peter van den Begin en Guy van Sande. De twee laatstgenoemde acteurs speelden niet in de uiteindelijke voorstelling, maar beschouw ik toch als makers. Zes maanden hebben zij aan *Ten Oorlog* gewerkt, drie keer zo veel als een 'normale' repetitieperiode. Bovendien is hun weggaan, samen met dat van een handvol andere acteurs, een cruciaal moment gebleken voor de artistieke weg die BMC daarna is gegaan.

Ijkpunt

De totale voorbereidingsperiode voor *Ten Oorlog* duurde meer dan vijf jaar, vanaf de eerste contacten tussen Luk Perceval en Tom Lanoye over de vertaling en bewerking, tot aan de première. Die lange periode zou je